

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

A Model for Developing Teacher Leadership in Learning Management in Educational Opportunity Extension Schools in the Northeast

ศิริพร กุลแสนต์¹⁾ วัฒนา สุวรรณไตรย์²⁾ วิจิตรา วงศ์อนุสิทธิ์³⁾ และ วรกาญญาพิไล แกะหั่น⁴⁾

Siriporn Kunlasant¹⁾ Wattana Suwannatrai²⁾ Vijittra Vonganusith³⁾ and Worakanyapilai Gaerahan⁴⁾

¹⁾ สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

Department of Leadership in Educational Administration, Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University

²⁾ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

Asstprof, Department of Leadership in Educational Administration, Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University

³⁾ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

Asstprof, Department of Leadership in Educational Administration, Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University

⁴⁾ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโนนสังข์ศรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร

Director of Bannoonsangsri School, Mukdahan Primary Educational Service Area Office

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2) สร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครู ในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ 3) ศึกษาประสิทธิผลรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาส ทางการศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่พัฒนาขึ้น การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา ดำเนินการ เป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระยะที่ 2 การสร้างและพัฒนารูปแบบ โดยร่างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตรวจสอบและยืนยันรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ ระยะที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบ โดยทดลองใช้กับครูผู้สอนในโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1, 2 และ 3 จำนวน 6 โรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและเปรียบเทียบความแตกต่างโดยใช้ t- test

ผลการวิจัย พบว่า 1) องค์ประกอบของภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มี 4 องค์ประกอบ คือ (1) การพัฒนาหลักสูตรและการใช้หลักสูตร (2) กระบวนการจัดการเรียนรู้ (3) การเป็นครูผู้นำการเปลี่ยนแปลง (4) การมีบุคลิกลักษณะที่เหมาะสมกับความเป็นครู 2) รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการพัฒนา และการวัดและประเมินผล 3) ประสิทธิภาพของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ หลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการทดลองใช้อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำครู การจัดการเรียนรู้ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

Abstract

The purposes of this research were to 1) study the compositions of teacher leadership in learning management in educational opportunity extension schools in the Northeast, 2) establish and develop a model for developing teacher leadership in learning management in educational opportunity extension schools in the Northeast, and 3) validate the effective index of the developed model. This research employed a Research and Development approach which was performed in three phases: Phase I related to a model investigation concerning compositions of teacher leadership in learning management in educational opportunity extension schools in the Northeast. Phase II Model Establishment and Confirmation involved a model drafting and further refinement by the experts. Phase III Model Implementation-the samples were teachers from six educational opportunity extension schools under the Office of Sakon Nakhon Primary Educational Service Area 1, 2 and 3. The statistical analysis involved mean, standard deviation and t-test (Dependent Samples).

The findings were 1) The compositions of teacher leadership in learning management in educational opportunity extension schools in the Northeast comprised five components as follows: (1) development and applying of curriculum, (2) learning management process, (3) teacher as transformational leadership, and (4) characteristic of teacher. 2) The developed model comprised principles, objectives, contents, procedure, and measurement and evaluation. 3) The efficiency index of a model for developing teacher leadership in learning management in educational opportunity extension schools in the Northeast revealed that after the model implementation, the mean scores of teacher leadership in learning management were higher than that of the pre-intervention stage at the .01 level of significance.

Keywords : Teacher leadership, Learning management, Educational opportunity extension school

บทนำ

การศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญสำหรับการเตรียมคน และสังคมให้พร้อมที่จะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงให้สามารถรับและปรับตัวเข้ากับความเปลี่ยนแปลง เพื่อที่จะดำรงตนให้อยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข นอกจากนี้การศึกษา ยังสามารถช่วยและแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ในสังคม เศรษฐกิจและการเมือง ซึ่งรัฐได้ตระหนักถึงความสำคัญของการ

การศึกษาว่ามีผลต่อการพัฒนาศักยภาพของพลเมืองมาโดยตลอด ดังเห็นได้จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 49 บัญญัติไว้ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้ทั่วถึงและมีคุณภาพ ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 10 ได้บัญญัติไว้สอดคล้องกัน ด้านสิทธิและโอกาสทางการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน โดยกำหนดให้มี การพัฒนาการศึกษาให้ประชาชนชาวไทยได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพและมีมาตรฐานสูงขึ้น อย่างกว้างขวางทั่วถึงและเป็นธรรม [1]

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2554-2559) ได้กล่าวถึงการพัฒนาครู เพื่อให้ครูมีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับการจัดการศึกษาในแต่ละระดับ เช่นเดียวกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 52 ที่มีการส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานเหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง ภาวะผู้นำครู เป็นตัวชี้วัดหนึ่งในสมรรถนะประจำสายงานของครูผู้สอน ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดให้ภาวะผู้นำครู เป็นสมรรถนะประจำสายงาน นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูผู้สอนโดยตรงในการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดของ [2] ที่ว่าในห้องเรียนครูต้องเป็น ทั้งผู้สอนและผู้บริหารนักเรียนที่ตนเองสอน มีส่วนร่วมและมีภาวะผู้นำในการตัดสินใจในการบริหารโรงเรียนมากยิ่งขึ้น จะเห็นได้จากบทบาทของครูในการเป็นครูผู้นำชัดเจนขึ้น จุดมุ่งหมายเพื่อให้ครูมีภาวะผู้นำสูงเพียงพอที่จะดำเนินการพัฒนาคุณภาพด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จ เช่นเดียวกับ [3] ได้กล่าวถึงภาวะผู้นำครูว่าจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียน ทั้งในด้านวัฒนธรรมการทำงาน และคุณภาพของผู้เรียน ซึ่งนักวิชาการและหน่วยงานทางการศึกษา เพื่อพัฒนาครูให้สามารถจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพได้ให้ความสำคัญกับภาวะผู้นำครู (Teacher Leadership) เป็นอย่างมาก ขณะที่ผลการวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำครู โดยใช้มิติด้านการสร้างสัมพันธภาพและมิติด้านความช่วยเหลือ สนับสนุนและความร่วมมือ ครูที่มีภาวะผู้นำจะมีคุณลักษณะที่สำคัญ คือ เป็นผู้สร้างเครือข่ายที่สามารถปฏิบัติงานเป็นทีมกับเพื่อนครู ในโรงเรียนของตนได้ [4]

จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ พบว่า การพัฒนาภาวะผู้นำครู ในการจัดการเรียนรู้ ทำให้ได้รูปแบบที่เป็นแนวทางในการพัฒนาครูไปพร้อมกับการปฏิบัติหน้าที่ในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งผลของการพัฒนายังส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยตรง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ [5], [6] และ [7] จากผลของการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบ การพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาส ทางการศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อสร้างและพัฒนาารูปแบบ การพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพรูปแบบ การพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2556 จำนวนทั้งหมด 55,617 คน จากจำนวนโรงเรียน 3,322 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างใช้ในการวิจัยเชิงสำรวจเชิงสำรวจ ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2556 จำนวน 381 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางของเครซีและมอร์แกน [8] ใช้โรงเรียนเป็นหน่วยในการสุ่มโดยสุ่มแบบหลายขั้นตอน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองรูปแบบ ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1, 2 และ 3 ประจำปีการศึกษา 2556 จำนวนทั้งหมด 18 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อยืนยันองค์ประกอบภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.2 แบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

2.3 แบบประเมินเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยจัดส่งแบบสอบถามพร้อมสำเนาหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังกลุ่มตัวอย่างที่ทำการสุ่มไว้ หลังจากที่ได้รับแบบสอบถามคืนก็ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ และลงรหัส เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ต่อไป

3.2 การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย นักวิชาการจากมหาวิทยาลัย จำนวน 1 คน และนักปฏิบัติการ จำนวน 4 คน โดยนำผลของการสัมภาษณ์มาสรุปเป็นแนวทางร่างและสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครู ในการจัดการเรียนรู้โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3.3 การประเมิน ผู้วิจัยได้นำแบบประเมินไปใช้ประเมินกลุ่มตัวอย่างที่ทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) วิเคราะห์แบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษา โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ในภาพรวมและรายด้าน และการเปรียบเทียบผลการทดลองก่อนและ หลังการใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครู ในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการ ทดสอบค่าที (t-test)

สรุปผลและอภิปรายผลวิจัย

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 องค์ประกอบของภาวะผู้นำครู ในการจัดการเรียนรู้ มี 4 องค์ประกอบ คือ 1) การพัฒนาหลักสูตรและการใช้หลักสูตร 2) กระบวนการจัดการเรียนรู้ 3) การเป็นครูผู้นำการเปลี่ยนแปลง และ 4) การมีบุคลิกลักษณะ ที่เหมาะสมกับความเป็นครู

1.2 รูปแบบพัฒนาภาวะผู้นำครู ในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วยหลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการพัฒนา และการวัดและประเมินผล

1.3 ประสิทธิภาพของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำครู ในการจัดการเรียนรู้ หลังการทดลองใช้รูปแบบ การพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการทดลองใช้อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01

2. อภิปรายผลการวิจัย

ผลของการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีประเด็นที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

2.1 องค์ประกอบของภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ

- 1) การพัฒนาหลักสูตรและการใช้หลักสูตร
- 2) กระบวนการจัดการเรียนรู้
- 3) การเป็นครูผู้นำการเปลี่ยนแปลง และ
- 4) การมีบุคลิกลักษณะที่เหมาะสมกับความเป็นครู ทั้งนี้เนื่องจากภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้เป็นพฤติกรรมของครูที่แสดงออกถึงความสามารถในการจัดกิจกรรมที่มีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนและส่งเสริมสนับสนุนช่วยเหลือครูคนอื่นให้สามารถพัฒนาตนเอง สอดคล้องกับ [9] ที่กล่าวถึงลักษณะสำคัญของภาวะผู้นำครูคือมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เกี่ยวกับการเรียนการสอนและนำไปสู่การปฏิบัติจริงในโรงเรียน โดยก่อให้เกิดผลต่อการปรับปรุงการเรียนรู้ของผู้เรียน และสอดคล้องกับ [10] ได้ศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำครู ประกอบด้วย 1) การพัฒนาตนเองเพื่อนครู 2) เป็นแบบอย่างทางการสอน 3) มีส่วนร่วม ในการพัฒนา และ 4) เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง

2.2 รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาส ทางการศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการพัฒนา และการวัดและประเมินผล โดยดำเนินการเป็น 4 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การอบรมเชิงปฏิบัติการ ระยะที่ 2 การศึกษาดูงานโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาดีเด่น ระยะที่ 3 การฝึกปฏิบัติการ ระยะที่ 4 การติดตามและประเมินผล

การที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าครูต้องได้รับการพัฒนา ฝึกอบรม ศึกษาดูงาน และ ปฏิบัติการจริงอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำเอาความรู้ที่ได้รับไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ซึ่งสอดคล้องกับ [11] ได้ทำการวิจัยเรื่อง การนำเสนอแบบจำลองการพัฒนาภาวะผู้นำ โดยได้กำหนดองค์ประกอบของรูปแบบ ที่พัฒนาขึ้นไว้ 8 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการพื้นฐานของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3)วิธีการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำ 4)การดำเนินการพัฒนา 5) การประเมินผลหลังการพัฒนา 6) การปฏิบัติ

งานจริงและการทำวิจัย เชิงปฏิบัติการ 7) การนำเสนอผลการวิจัย 8) การประเมินผล และการติดตามผล เช่นเดียวกับ [12] ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตตรวจราชการที่ 11 ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการ ซึ่งดำเนินการเป็น 4 ระยะ คือ ระยะที่ 1 อบรมเชิงปฏิบัติการแบบ ระยะที่ 2 ระยะฝึกปฏิบัติจริง ระยะที่ 3 ศึกษาดูงานโรงเรียน ระยะที่ 4 ระยะติดตามผล

2.3 ผลการของใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้โรงเรียน ขยายโอกาส ทางการศึกษา โรงเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ร่วมทดลองใช้รูปแบบ ประกอบด้วย 6 โรงเรียน จำนวนทั้งสิ้น 18 คน พบว่า การทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีบุคลิกลักษณะที่เหมาะสมกับความเป็นครู อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ กระบวนการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้โดยรวมและรายองค์ประกอบ พบว่า ภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ หลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนา สูงกว่าก่อนการทดลอง ใช้อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการวิจัย เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา หลังการทดลอง ครูได้นำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้การประเมินหลังทดลองมีค่าเฉลี่ยเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับ [13] ได้ศึกษา เรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า หลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีค่าร้อยละความก้าวหน้าโดยเฉลี่ย 94.94 ขณะที่ [14] ได้ทำวิจัย เรื่อง รูปแบบกิจกรรมการพัฒนาจริยธรรมของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (หลักสูตร

5 ปี) พบว่า ประสิทธิภาพของรูปแบบ ทำให้นักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมตามรูปแบบกิจกรรมพัฒนาจริยธรรมที่พัฒนาขึ้นมีพฤติกรรมจริยธรรมหลังการเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม ในภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เช่นเดียว [15] ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน พบว่า ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน หลังปฏิบัติการ ค่าเฉลี่ยของคะแนนประเมินภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนสูงกว่าก่อนปฏิบัติการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และระยะติดตามผลมีค่าเฉลี่ยของคะแนนประเมินสูงกว่าระยะปฏิบัติการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยที่พบว่าภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วย การพัฒนาหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนรู้การเป็นครูผู้นำ การเปลี่ยนแปลง และการมีบุคลิกลักษณะ ที่เหมาะสมกับความเป็นครู สามารถใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 จากผลของการวิจัยที่พบว่า ภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วย การพัฒนาหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนรู้ การเป็นครูผู้นำการเปลี่ยนแปลง และการมีบุคลิกลักษณะที่เหมาะสมกับความเป็นครู ส่งผลต่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ดังนั้น ควรจัดให้มีการฝึกอบรม การศึกษาดูงานและพัฒนาเกี่ยวกับ ภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในแต่ละด้าน ให้แก่ครูอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ครูได้มีการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้น

1.3 รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการพัฒนา 5) การวัดและประเมินผล มีความเหมาะสมและมีประสิทธิผล ทำให้เกิดการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ ดังนั้นจึงควรส่งเสริม ให้มีการใช้รูปแบบการพัฒนานี้ เพื่อการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในวงกว้าง มากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรดำเนินการวิจัยรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในภูมิภาคอื่น ๆ

2.2 ควรศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา หรือในระดับมหาวิทยาลัย

2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียน

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เนื่องจากได้รับความอนุเคราะห์ ความช่วยเหลือ ความร่วมมือ และกำลังใจอย่างดียิ่งจากคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คณาจารย์ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ กลุ่มตัวอย่าง โรงเรียนต่าง ๆ ผู้บริหารสถานศึกษา และคณะครูทุกท่าน ตลอดจน นักศึกษาระดับดุขภูมบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนครทุกคนที่ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา สุวรรณไตรย์ ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิจิตรา วงศ์อนุสิทธิ์ และ ดร.วรกัญญาพิไล แกะระหัน กรรมการที่ปรึกษา

วิทยานิพนธ์ ที่ได้เมตตาให้คำแนะนำ และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ ตลอดทั้งให้แนวคิด หลักการในการทำงาน ให้กำลังใจและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด จนทำให้งานวิจัยฉบับนี้มีความสมบูรณ์ถูกต้อง

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ที่เปิดโอกาสให้ผู้วิจัยได้เรียนรู้ และเพิ่มพูนประสบการณ์ในการพัฒนาตนเอง และให้ทุนสนับสนุนในการทำวิจัยครั้งนี้ และขอขอบคุณมหาวิทยาลัยขอนแก่นที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ห้องตีพิมพ์วารสาร เพื่อเป็นการเผยแพร่สาระความรู้ที่ได้จากงานวิจัย ขอความดีอันพึงจะมีและเกิดจากงานวิจัยฉบับนี้ ขอมอบแด่บุพการี คณาจารย์และผู้ที่มีพระคุณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

- [1] กระทรวงศึกษาธิการ. **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ; 2552.
- [2] กษมา รววรรณ ณ อยุธา. **เอกสารประกอบการบรรยายพิเศษ พิธีเปิดการประชุมสัมมนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผู้ได้รับรางวัล “ครูดีในดวงใจ”**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน; 2550.
- [3] Lieberman, A. & Miller, L. **Teacher Leadership**. Sanfrancisco : Jossey – bass ;2004.
- [4] Pellicer, L. O. and Anderson, L. W. **A handbook for teacher leaders**. Thousand Oaks, CA : Corwin Press; 1995.
- [5] สุริยรัตน์ พัฒนเจริญ. **ตัวแบบความสามารถทางภาวะผู้นำครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน, วารสารเกษตรศาสตร์**. 30(2) : 130-142; 2550.
- [6] ภิญโญ ทองเหลา. **การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาระบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง**. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย:มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร; 2553.
- [7] จินตนา ศรีสารคาม. **การวิจัยและพัฒนาโปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย:มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2549
- [8] ธีรภูมิ เอกะกุล. **ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. อุบลราชธานี: สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี; 2543.
- [9] Leithwood, K., and Duke,D.L. **A century's quest to understand school leadership**.Handbook of research in educational administration. Sanfrancisco: Jossey-Bass; 1999.
- [10] อาภารัตน์ ราชพัฒน์. **การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย:มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2554
- [11] ประสิทธิ์ เชี่ยวศรี. **การนำเสนอแบบจำลองการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน**.วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2544.

- [12] วรกัญญาไพไล แกะหั่น. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตตรวจราชการที่ 11. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร; 2555
- [13] รัชฎาพร พิมพิชัย. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร; 2556
- [14] วัฒนา สุวรรณไตรย์และประยูร บุญใช้. การพัฒนารูปแบบกิจกรรมพัฒนาจริยธรรมของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (หลักสูตร 5 ปี). รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ : ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน); 2550
- [15] ฤทัยทรัพย์ดอกคำ. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพผลของโรงเรียน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร; 2553